

ANDREJ POZNIČ

Ravno o pravem času

Dvajset let samostojne Slovenije je zanemarljivo malo proti 1300-letni zgodovini slovenskega človeka. Nočem napisati naroda, saj se je naš narod dejansko konstituiral šele l. 1848 skupaj z drugimi evropskimi narodi. Prej pa o narodih ne moremo govoriti v istem pomenu, kakor besedo uporabljamo danes. Narodi so žive tvorbe, ki imajo svojo zgodovinsko pot od svojega nastanka do izginotja. Nastanek posameznega naroda se skriva v davni preteklosti in mnogo-krat spada v mitološki spomin ljudi, ki nosijo v sebi zavest, da "spadajo skupaj". Vsaka generacija dodaja svoje odločitve in dejanja, s katerimi potrjuje ali ovrže smer, ki so jo pretekli rodovi načrtali. Lahko bi rekli, da smo Slovenci z vstopom v krščansko vero pred dawnimi stoletji o pravem času stopili na pot prihodnosti v takratni Evropi.

Ves naš razvoj (narodni, politični, gospodarski, kulturni, verski ...) moremo vpeti v širše evropske tokove in z njimi v svet. Morda nismo blesteli, a tudi zamujali nismo. Imeli smo povprečen srednji vek, imeli smo povprečen kulturno-verski razvoj, imeli smo povprečno industrializacijo. Povprečno pomeni popolnoma primerljivo z drugimi narodi, pa tudi, da smo se izognili marsikateremu ekstremizmu, ki ga novosti prinašajo s seboj. Nikjer nismo blesteli, a nikjer tudi ne zaostajali. Šele zmaga revolucije je Slovenijo pahnila v očitno nazadovanje glede evropskega povprečja, saj se je l. 1945 Evropa razklala na dva dela bolj temeljito kakor v delitvi, ki so jo načrtali Rimljani in se je v verskem življenju izrazila

v pravoslavju in katolištvu. Nedvomno je, da smo takrat Slovenci pristali na strani zastoja in zanikanja tisočletne tradicije, ki se je sesula šele s padcem Berlinskega zidu, ki se je začel tisti trenutek, ko so Poljaki v Gdansku, v moči papeževe spodbude, začeli stavkati in ustanovili svoboden sindikat "Solidarnost".

Slovenska pot v samostojnost je bila zato zaznamovana z dvema procesoma, ki sta potekala sočasno in sta bila silno zahtevna. Prvi proces je bila osvoboditev Slovenije izpod okupatorja duha in vrnitev v čas svobode z demokracijo kot zavestno izbranim političnim sistemom. Drugi proces pa je bil projekt "samostojna država". Slednji proces smo uspešno zaključili v trenutku, ko nas je kot take priznal ves svet. Od tedaj ni nikomur

več potrebno razlagati, da smo Slovenci. Vsakemu pokažemo svojo državo, ki je v EU, in vsi brez dodatnih pojasnil sprejmejo naše poimenovanje, s tem pa tudi našo identiteto. Minili so časi, ko smo morali razlagati, da smo Jugoslovani po državljanstvu, a po narodnosti Slovenci. Zahodni Evropejci, ki ne razlikujejo med narodnostjo in državljanstvom, čeprav imajo jezikovno orodje, s katerim je mogoče tudi njim pokazati razliko med enim in drugim, zlepa niso razumeli ali hoteli razumeti, da je za nas potni list izkaz državljanstvih pravic in ne narodnostne pripadnosti.

Prvi proces, proces osvoboditve Slovenije izpod okupatorja duha, pa se je izkazal za bolj zahtevnega, saj je naš človek pod močnim vplivom šestdesetletne okupacije, katere dediščina je puščava odnosov, nesamostojnost opranih možganov in pričakovanja vsega od "matere države", kar je tipično socialistična okužba. Temu procesu pravimo "tranzicija" in na poseben način določa našo sedanost, kajti po prepričanju vseh v državi še traja.

Pred dvajsetimi leti smo se morali odločiti, čemu bomo dali prednost: ali samostojnosti v politično-državnem smislu ali osvoboditvi od titoizma. Odločili smo se za prvo, upajoč, da bomo s pomočjo demokratičnega sistema odpravili tudi totalitarizem, ki nas je do tedaj že pol stoletja moril. Sredi mandata ideološko najbolj monolitne in titoistični preteklosti zavezane vlade smemo reči, da je proces osvobajanja in pluralizacije Slovenije zastal in se vračamo v preteklost rdeče zvezde, srpa in kladiva na nov, prav tako poguben način. Vendar kljub temu menim, da smo si Slovenci priborili svojo državo ravno pravi čas, saj nam prav lastna državnost omogoča prej zaprte poti lastnega razvoja in sožitja.

VESELJE NAD DRŽAVNOSTJO

Država je človeška tvorba, ki ima svoj namen v skrbi za red in mir ter blaginjo svojih prebivalcev. Država mora torej na svojem ozemlju skrbeti za to, da bo pravni okvir omogočal poštenim, pridnim in

iznajdljivim, da napredujejo. Pregarjati mora lopove vseh vrst in oblik ter ščititi šibke pred mogočnimi. Naloge države se v bistvu ne bodo nikoli spremenile, čeprav se spreminjajo ureditve, meje in politični sistemi. Lahko bi jih strnili v nekaj načelnih povedi, kakor so: pravičnost, solidarnost, vzajemnost in skrb za resnične človekove pravice.

Države niso pojmovali kot "narodne" do sredine XIX. stoletja. Prej je bila to predvsem pravno-politična tvorba, ki se je sicer naslanjala na prevladujoče ljudstvo (npr. Rimski imperij se je naslanjal najprej na Latince, Aleksander Makedonski na Grke, Habsburžani na Nemce, itd.) ali pa na različne dinastije grofov in knezov, ki so svoj čas tvorili evropsko aristokracijo, ki je slonela na sorodstvenih vezeh, in so gojili najprej deželno pripadnost. Poleg tiska je tehnični napredek, predvsem industrijska revolucija, ki je s seboj prinesel tudi železnico, povezal ljudi tako, da so se začeli zavedati sorodnosti preko deželnih, včasih tudi državnih meja. Ljudje podobne kulture in govornice so tako začeli tudi politično in gospodarsko težiti skupaj. Italija, ki je bila razdeljena na množico samostojnih držav, je na podlagi geografskega temelja in skupne zgodovine ter sorodnosti jezikov težila k enotnosti, ki jo poznamo danes. Nemci pa so težili k edinosti na podlagi kulturno-jezikovne sorodnosti, saj so versko izgubili z reformacijo, državno pa poznali le kot davni spomin na Sveto rimsko Cesarstvo nemškega "naroda", h kateremu smo spadali tudi Slovenci, da omenim samo dva primera.

Sedanje evropske države so vse po vrsti narodne države z majhnimi ostanki narodnih manjšin sosednjih narodov, ki razen v Romuniji, Latviji, Estoniji, Rusiji in Ukrajini ne igrajo več pomembne politične vloge. Do sedanjega stanja je Evropa prišla z vrsto silovitih vojaških spopadov (v skladu s tehnično možnostjo v službi vojnega napora), ki so v drugi svetovni vojni dosegli svoj krvavi vrh. Po vsakem spopadu so se meje držav zarisovale znova in zmagovalec je diktiral svoje pogoje. Francija je prva uvedla v evropsko

miselnost zahtevo po "idealni meji", ki so jo Francozi postavili na Renu, ko so soočali z Nemci. Njihova zahteva je sprožila reakcijo na oni strani reke in Evropo pahnila v stoletje vojn. Zaokroževanje meja glede na vojaško in politično moč je povzročilo tudi nešteto krivic, ki so do danes tabu med zgodovinarji, saj se silno težko lotimo študija perečih in še ne zaceljenih ran, ki so lahek plen političnih hujskačev.

V zadnjem valu političnih sprememb, smo tudi Slovenci uspešno surfali svoji politični samostojnosti naproti. Kakor po čudežu se je v našem narodu prebudila zavest, da moramo staviti vse na karto "biti Slovenec", zavreči internacionalizem in jugoslovenarstvo ter se odpraviti na svoje. Zahtevali smo svojo državo kljub nasprotnim pritiskom Pariza, Londona, Washingtona in Moskve in večno dvojno igro Rima, le Bonn in Vatikan sta nam bila naklonjena. Svojo politično voljo smo kljub petokolonašem v lastni hiši bili pripravljeni zagovarjati in braniti z orožjem. Dvajset let nazaj smo doživeli prav čudoviti in zato tudi milosten trenutek edinosti in narodne sloge. Zadnji partijski sekretar je moral nastopati kot prvi predsednik države, ki si je ni želel, zato nihče iz njegovega tabora ni smel javno nasprotovati jasno izrečeni volji ljudstva, ki jo je referendum tako jasno pokazal. Vse ovire, predvsem domače (npr. izpraznitev skladišč orožja, nerazumne zahteve, da bi ustanavljali državo na "slavnih temeljih NOB", krilatica "jedli bomo travo"...) smo premagali in ohranili edinstvo v različnosti. Vsak Slovenec je zato lahko ponosen in vesel, da je Slovenija narodna država, država Slovencev in dveh manjšin, ki kolikor toliko strnjeno naseljujeta naše ozemlje. Obenem pa nas prav ti manjšini spominjata, da imamo preko naših meja naše sonarodnjake, ki živijo v narodni državi drugih narodov brez pravic, ki jih uživata manjšini pri nas in so podvrženi asimilaciji ali so na robu izginotja.

Projekt "samostojna država" se je rodil pri dedičih predvojnega demokratičnega tabora, bil izveden v pravem slovenskem duhu, ki

se napajal iz stoletne tradicije in je zanikal vso revolucionarno, krvavo in segregacijsko dediščino medvojnega in povojnega časa. Dediči gozda so ostali v nepojmljivi manjšini in so zato za nekaj časa utihnili, kar je omogočilo, da smo ostali enotni, ko smo to najbolj potrebovali. Pred dvajsetimi leti je bil čas, ko smo Slovenci za kratek čas izkusili, kakšna moč je v slogi, ki se trudi za skupno dobro. Kot kristjan vidim v dejstvu, da je vlado takrat vodil dejaven katoličan, tudi znamenje, da smo imeli pri svojih prizadevanjih še božji blagoslov. Danes ga mediji zaradi tega diskriminirajo in zamolčujejo ali pa nočejo pisati nič pozitivnega o tem. A dejstva ostajajo in moramo se jih spomniti.

Slovincu nič ne bi smelo vzeti veselja in ponosa nad mlado državo. V dveh desetletjih smo dosegli vse, kar je mogoče v političnem smislu ta čas doseči glede na našo velikost in težo. Postali smo člani Evropske zveze, prevzeli evro kot plačilno sredstvo svetovnega pomena, pristopili k Schengenskemu sporazumu o odpravi notranjih meja in delimo usodo Evrope v dobrem in slabem. Na neki način lahko rečemo, da je Slovenija v uspešnem zakonu s šestindvajsetimi drugimi evropskimi državami in njihovimi narodi.

Slovenci smo mednarodno priznano državo dobili o pravem času tudi zato, ker je zadnjih nekaj desetletij vprašanje meja v Evropi zakoličeno tako, da nas varuje pred apetiti sosedov. Predvsem Italija in Madžarska se še nista dokončno poslovili od želje po svojih nekdanjih mejah. Prvi ne morejo pozabiti obdobja svoje največje širitve od l. 1916 dalje, drugi sanjajo o "popravi" Trianonske pogodbe, ki jim je "vzela" Veliko Madžarsko, ki so jo dobili 1868 v Avstro-Ogrski.

Slovenci smo s svojo državo veliko pridobili predvsem v narodno-kulturnem smislu. Slovenščino, na kateri gradimo svojo narodno identiteto in kulturo, po novem ogrožamo samo mi, ko ji ne izkazujemo dolžnega spoštovanja in pozornosti. S svojim premoženjem, narodnim in državnim, upravljamo sami in ga lahko namenjamo za celostni razvoj naše

narodne skupnosti in posameznika. Navezanost na svojo osnovno narodno skupnost ostaja tudi v dobi globalizacije. Človek ljubi, kar pozna, in največkrat tudi, kar je. Evropejci bomo samo skozi slovenstvo ali pa bomo nek spaček brez hrbtenice in identitete. Kar pa človek ljubi, za to skrbi. Narodna država Slovenija omogoča nam Slovencem najvišjo možno stopnjo skrbi za naš lastni razvoj, ki ni brez vpliva večjih in mogočnejših svetovnih sil (v sedanjem času predvsem Amerike) in nas varuje pred asimilacijskimi pritiski sosednjih narodov, ta čas predvsem Italijanov, ki so začeli pritiskati na Kras in Obalo.

Upravičeno ponosni, da nam je projekt "samostojna država" uspel, si veselja in ponosa nad svojo državo ne smemo pustiti vzeti od tistih, ki je niso hoteli in nam ob XX. letnici vladaajo. Lastna država nam nalaga nove odgovornosti, kar pomeni, da daje nove priložnosti, da odkrijemo nove talente, ki jih v preteklih stoletjih nismo mogli razviti, ker nismo imeli dostopa do najvišjih državnih funkcij.

ČEMU NAJ SLUŽI NAŠA DRŽAVA?

Vtrenutku, ko so nas priznale vse mednarodne sile in tudi naši bivši sodržavljeni na ozemlju pokojne SFRJ, smo zaključili s projektom "samostojnost" in začeli večno nedokončani projekt "upravljanje". Od tedaj se moramo ukvarjati z običajnimi nalogami državne skupnosti. Redno hodimo na volitve, izbiramo take in drugačne državne uradnike, skrbimo za infrastrukturo, s svojimi davki razpolagamo po lastni presoji. Na tej stopnji enotnost, ki jo je zahteval projekt "osamosvojitve", ni več potrebna.

Takoj po opravljeni kiklopski nalogi osamosvojitve je koalicija DEMOS zaradi nerealnega strahu pred katolištvom z bojnim parolo "Ustavimo desnico!", razpadla. Na oblast so tedaj prišli isti ljudje, kot so bili pred kratkim predahom "osamosvojiteljev in pomladnikov". S polstoletno prakso upravljanja skupne lastnine v svojo korist in

s slepo zavezanostjo ideologiji preteklosti so nadaljevali in rutinirano izpeljali prehod iz socializma v liberalni kapitalizem tako, da so nosilci prejšnjega režima postali bogataši sedanjega. Zdaj, ko se je že izkazalo, da so pokradli več, kakor smo imeli, jih njihov lastni tisk imenuje "tajkuni". V dvaindvajsetih letih smo imeli le šest let nekontinuitetne vlade, nikoli tako monolitne in zagledane v preteklost in vase kakor sedanja, ki se izkazuje tudi kot najbolj nesposobna od vseh naših vlad. Zloraba oblasti za osebno bogatenje je bila v letih vladavine LDS tako brezkompromisna, da načenja temelje same države, ker jo pelje v gospodarski propad ali, kakor se reče zdaj, v "Grčijo". Zloraba političnega mandata upravljanja za lastne koristi je postala redna praksa kontinuitete, ki ji moramo narediti konec. Vendar bi se morali prej zavedati, da je politična sprememba odvisna predvsem od dveh stvari: novih ljudi in nove paradigme. Večkrat smo že poskusili z "novimi" ljudmi iz "starega" političnega bazena. Zdaj moramo končno zamenjati tako ljudi kakor politično skupino, iz katere prihajajo.

Državo potrebujemo, saj brez nje nastopi anarhija. Kaj pomeni anarhija, se lahko učimo iz medvojne časa, ko okupacijske oblasti niso zagotovile prebivalstvu varnosti, ki so mu jo dolžne, in so po deželi dan za dnem pokopavali nedolžne ljudi, ki so jih likvidirali partizani. Slaba oblast je boljša kot vsaka anarhija. Tega ne smemo pozabiti. Lahko pa razmišljamo in iščemo razloge, ki bodo državljanke nagovarjale k aktivnemu sodelovanju pri upravljanju in določanju ciljev in nalog države, da se bomo čim bolj približali dobri oblasti.

Prva skrb države Slovenije mora biti celostna rast lastnega življa. Slovenstvo omogoča najširšo skupno platformo, na kateri se srečujemo ljudje vseh prepričanj, narodnosti in ver na našem teritoriju. Šele slovenstvo omogoča, da smo tukaj domačini in da so med nami priseljenci, ki spreminjajo naš prostor, a tudi postajajo del našega slovenskega prostora. Zgodovina kaže, da ima vsaka družba

glede količine tujcev neki tolerančni prag. Ko je ta prag presežen, se pojavi zahteva po zavarovanju avtohtonega in kot hrbtna stran skrbi za svoje ksenofobija. Švicarji so npr. to mejo postavili na 10 % celotnega prebivalstva, v Ameriki, deželi priseljencev, pa je le-ta višja oz. je včasih ni bilo, zdaj pa se pojavlja v zvezi z "latinosi". V Sloveniji nam še ni znano, kje je ta meja. Naloga države je, da omogoči in ščiti razcvet domačega življa in kulture, kajti to daje identiteto našemu prostoru. Sprejemanje tujcev in njihovo integracijo moramo doreči, da bi se izognili problemom, s katerimi se soočata npr. Francija in Nemčija, ki imata sredi največjih mest otoke tujcev, ki se izkazujejo ne le za kulturni, pač pa predvsem socialni problem.

Poleg izgradnje lastne identitete mora država skrbeti za prebivalstveno rast. Izumiranje Slovencev v zadnjih tridesetih letih je postalo tako očitno, da o njem govorijo tudi tisti, ki jim e bila dolga desetletja prebivalstva na politika deveta briga. Notranja migracija v mesta ne more več prikriti dejstva, da so mnogi prej naseljeni predeli zdaj prazni. Prazen teritorij pa je gospodarsko in geopolitično problematičen. Skrb za nataliteto ni le skrb za obstanek v narodnem smislu, ampak je tudi skrb za gospodarski, kulturni in vsak razvoj. Ničesar ni, če ni ljudi, še najmanj trajnega razvoja. Migracija je človeški pojav, ki ga ne moremo ustaviti, lahko pa ga usmerimo in izkoristimo, vendar vedno na podlagi lastne prebivalstvene rasti.

Slovenija mora skrbeti tudi za razvoj slovenstva za državno mejo. Narodno telo, narodna skupnost obstaja dalj časa in mimo države. Država, posebno narodna država, pa je dolžna skrbeti, da se prisotnost slovenskega življa ob njenih mejah krepi. Posredni geopolitični učinek take skrbi je zavarovanje lastne meje, ki je pod vplivom večjih sosednjih držav. Prav tako pa je država Slovenija dolžna skrbeti za Slovence po svetu, kajti prav s tem pridobi slovenstvo svetovno dimenzijo in prisotnost. Matica s skrbjo za vse Slovence, ne le za slovenske državljane, preseže svojo

teritorialno omejenost in se profilira kot svetovljanska. Trenutno smo pa zaradi ideološke obremenjenosti s preteklostjo "zmagovalcev" v revoluciji, ki jo je prinesla KPS in njena delitev na "naše" in "ne-naše", še daleč od prave univerzalne skrbi s strani države za vse "otroke Slovenije", oz. od enakopravnosti, ki je del znanega slogana.

ZDRUŽENI V RAZLIČNOSTI

Projekt "samostojna država" je razodel, da smo tudi Slovenci sposobni premagovati razdeljenosti, s katerimi nas je zaznamovala preteklost. Ko je bilo potrebno, smo stopili skupaj na zavesten in spoštljiv način. V tem smo že pred dvajsetimi leti bili popolnoma evropski, saj je geslo EU prav "zruženi v raznolikosti" ali različnosti. Slovenija je država vseh Slovencev, vseh članov madžarske in italijanske skupnosti, ki z nami bivajo že stoletja, kakor tudi vseh priseljencev, ki so prišli v času Jugoslavije s trebuhom za kruhom in katerih otroci so Slovenci z bosanskimi, srbskimi, hrvaškimi ali albanskimi koreninami. Pred dvajsetimi leti smo se zavedali, da ne smemo nikogar izključevati in da mora Slovenija postati dom za vsakogar, ki si to želi. Zato smo tudi sprejemali velikodušne zakone o državljanstvu, ki so vsem prebivalcem bivše skupne države omogočali prejem slovenskega potnega lista. Potrebno je bilo le dokazati, da so imeli v Sloveniji stalno bivališče, in priti do določenega datuma na upravno enoto. Po vnaprej napovedanem datumu se je podelitev državljanstva zaostрила, kar je popolnoma v duhu reda in miru, ki ga od vsake države terjajo državljani.

Osebnostno menim, da je bil projekt "samostojna država" končan z mednarodnim priznanjem. Od tedaj ni več potrebna taka edinost ali spravaštvo, kakor je potrebno tedaj, ko je državno- narodna tvorba ogrožena od zunaj. Vendar smo v teh dvajsetih letih napravili tudi to dediščino, ker so mnogi, ki so zagledani v enoumno preteklost, nesposobni sprejeti različnost mišljenja in

prepričanj svojih sodržavljancev. Posebno ob dvajsetletnici naše državnosti prihaja na plan vsa navlaka titoizma in komunistične ikonografije, ki se spreminja že v prava orgiastična praznovanja revolucionarne zmage. Človek se upravičeno čudi mladosti in čilosti nekaterih tkim. "borcev", ki so očitno bili mlajši kakor zadnji nemški vojaki, ki so 1945 prihajali v boj naravnost iz "Hitlerjugenda". Ko stojijo sredi Ljubljani v dolgih vrstah s prapori, ki pričajo o zaverovanosti v svojo revolucijo, in pod vlado, ki vedno znova deli svoje državljane v težkih gospodarsko-institucionalnih časih, manjka le še kakšna morilska trojka, ki bi v imenu "naroda" začela po ulicah moriti dejanske in namišljene politične nasprotnike. Prav take procesije pričajo, da smo zavrgli dediščino osamosvojitve in se premnogim toži po času enoumja, ko smo vsi lahko mislili le, kar so narekovali v CK-ju, in morali paziti, kaj govorimo. Iz dvajsetletne svobode nas vračajo v čas "po svobodi". Takemu početju pa smo vsi demokrati znova dolžni reči: "ne!". Poskusi restavracije se v zgodovini nikoli niso obnesli. Vedno jih je "povozil čas". Prav tako je čas komunističnega socializma povozil čas in vse skupaj deluje le kot sredstvo, da se dokonča proces olastnitvenja, ki se je začel takoj, ko so vrgli Demosovo vlado, in ohrani "pridobljene pravice" iz časa revolucije oz. privilegije. Vrnitev v preteklost ni mogoča, vse preveč smo se že navadili na svobodo in različnost. In tega se smemo ob dvajsetletnici naše svobode tudi veseliti in si ne smemo pustiti vzeti tega veselja.

NAJVEČJA ZMAGA KONTINUITETE

V preteklih dvajsetih letih smo bili priča nenehnemu vračanju k titoizmu, temu totalitarizmu, ki se je razvil na partizanski zmagi. Naša samostojnost je šla z roko v roki s projektom demokratizacije. Ker projekt še ni zaključen, govorimo o tranziciji. V tranziciji pa živimo predvsem zato, ker se nikoli nismo poslovili od enoumja in nam dejansko še vedno vladajo isti ljudje kakor v titoizmu. ZKS

se je spremenila v ZLSD in je sedaj SD. SZDL se je spremenila v Socialistično stranko in ZSMS je postala LDS, ki si je ob svojem času pripojila socialiste. Iz LDS prihajata sedanja mala LDS in ZARES, DeSUS pa je nastal, tako kot SNS, kot satelit, ki naj lovi nezadovoljne glasove kontinuitete in pomladi, da bi pomlad ne postala politično premočna.

Bistven element politične moči, ki omogoča trajanje tranzicije, so mediji. Mediji v Sloveniji pa predstavljajo enoumno puščavo, ki spretno ohranja svoje stare politične botre na oblasti. Brez medijske pluralnosti ni mogoča prava demokratičnost, saj ljudje vse, ki ne mislijo kakor časopisi, ki jih berejo, vse, ki ne govorijo tako kakor oddaje, ki jih gledajo, obravnavajo nestrpno in z malo mero razumevanja. Slovenski medijski prostor ne omogoča povprečnemu državljanu, da bi slišal več različnih mnenj. Dokazov za to ne manjka, dovolj je pogledati, kako se poroča o dogajanju ob novem družinskem zakoniku, kjer novinarji in medijske hiše ne najdejo dobre besede za večino, ki jo zagovarja "Civilna iniciativa". O nasprotnikih zakonika se poroča samo negativno, če jih sploh kaj omenijo. Pomladne sile so se v devetdesetih zavedale pomembnosti medijskega pluralizma, zato so ustanovile dnevnik Slovenec, ki je bil prvi, resni in edini projekt pluralizacije in razbitja ideološko monolitnega medijskega prostora (n. b.: katoliški mediji so tako manjšinski, da ne vplivajo na splošno javno mnenje, prav tako ne tedniki, ki prihajajo in odhajajo). Poleg začetniških in amaterskih težav je Slovenca pestila predvsem "suša oglasov", ki je bila politično motivirana. Etabliranje novega dnevnika zahteva vsaj 15 let. Teh prepotrebnih let ta dnevnik ni dobil in je vseskozi životaril na meji rentabilnosti. Dokler je bil Slovenec, je bilo v Sloveniji več pluralnosti. Odkar ga ni več, je demokracija v Sloveniji v stalnem nazadovanju, ker je izginila medijska pluralnost. Zato menim, da je največja tragedija naše demokracije izginotje pristnega in žlahtnega konservativnega dnevnika iz naših kioskov. Da je k temu pripomogla vsa kontinuiteta,

nič ne dvomim, in da so izginotje Slovenca primerno proslavili, nič ne dvomim.

IZGINJANJE TRADICIJE, IZGINJANJE CERKVE

Od devetdesetih let prejšnjega stoletja do danes pa je vidno napredoval tudi še ne dokončan proces izginjanja tradicionalne slovenske družbe, ki je bila prepletena s katolištvom. Bralci Družine poznajo pisatelja A. Rebula, ki v svoji kolumni "Credo" večkrat poudarja, da slovenstva ni mogoče razumeti brez katolištva. Za preteklost ta misel velja, za sedanost ne več in v prihodnosti, vse kaže tako, bo še manj. Generacijski prelom, ki ga je povzročila revolucija, danes kaže svoje sadove. Ko so leta 1945 komunisti prišli na oblast, so slovenskemu narodu pomorili katoliško hrbtenico. Ostanki slovenske katoliške in demokratične smetane so preživel v tujini in se tam počasi stopili v okolja, ki so jih sprejela. V Sloveniji je revolucionarna, krvava "elita" prevzela vse vzvode oblasti. Od tedaj vse do danes pa poteka sistematičen proces "dekatonizacije" slovenstva. Ne mislim na ateizacijo, pač pa na "lustracijo" katolištva iz narodnih navad, izrazov, besed, miselnosti, gospodarske etike itd. Katoliško delovno etiko: pridnost, poštenost in vztrajnost so zamenjale neke nikoli pojasnjene socialistične vrednote oz. danes vrednote nasploh. V kratkih šestih desetletjih smo Slovenci nehali biti katoliški narod in postali novopogansko ljudstvo, ki izgublja ne le povezanost s svojimi tisočletnimi koreninami, pač pa tudi vezivo, ki nas dela narod.

V teh dveh desetletjih je tudi Katoliška cerkev kot ustanova izgubila svoj družbeni vpliv, predvsem pa je zapravila svoj ugled, ki ga je pridobila v času mučencev in preganjanja. Zadnji močan in rušilni udarec je prejela zaradi gospodarske katastrofe, v katero je vključena mariborska nadškofija. Gospodarski polom ene nadškofije se kot potres širi na vso Slovenijo in ruši še zadnje ostanke verodostojnosti Cerkve na Slovenskem v

javnosti. V dvajsetih letih je bila Cerkev medijsko oblatena predvsem zaradi domnevnega pohlepa po premoženju. Ljudstvo ni znalo razlikovati med "popravo krivic, ki jih je Cerkev utrpela s strani titoizma" in "pohlepom po bogastvu", ki se je kazalo predvsem v privatizaciji podjetij. Slovencu je zdaj že v zibelko položena antipatija do krščanstva v katoliški obliki. Dovolj je, da levica pritisne to tipko in kakor po refleksu se njene razpršene vrste strnejo in slovenska javnost razdeli.

V teh dvajsetih letih je splošno evropski proces razkristjanjevanja oz. sekularizacije na Slovenskem dosegel nepojmljive uspehe in Cerkev kot skupnost verujočih in ustanovo izrinil na rob družbenega dogajanja. Cerkev na Slovenskem je na tem robu tudi zaradi lastnih napak in neposrečene kadrovske politike. Ob dvajsetletnici slovenske države, samostojnosti in svobode je Katoliška cerkev nepomemben družben faktor in to je morda največja tragedija našega družbenega trenutka.

Za Slovenca, ki je konfesionalno nevtralen, pa se izginjanje katolištva kaže kot problem, kajti Slovenec, ki ne pozna katolištva, ne pozna samega sebe. Slovenec pa, ki sovraži katolištvo, sovraži svojo tradicijo in je ne more sprejeti. V Evropi je prav tradicija nekaj silno pomembnega saj je konstitutiven del identitete. Brez identitete pa ni različnosti. Zato Slovenija danes potrebuje spravo s svojo lastno identiteto.

Poleg izginjanja množičnega katolištva, krčenja Cerkve in izgube njenega moralnega ugleda smo bili v preteklih dveh desetletjih tudi priče nastanku, vzponu in izginjanju politične opcije, ki je prihajala iz vrst prepovedanih vernikov, ki so se zavestno podali v politiko kot verniki, pa tudi v duhu demokratične tradicije slovenskih predvojnih strank. V dveh desetletjih se je izkazalo, da so bili popolnoma nepripravljeni na tak podvig in so sedaj na robu političnega prostora in preživetja. Največja opozicijska stranka namreč ne spada v celoti v ta katoliško-ljudski bazen, čeprav se prišteva med evropske ljudske stranke. Propad katoličanov na sedanjem

slovenskem političnem parketu priča tudi o napačni cerkveni vzgoji za javno delo in odgovornost.

V času slovenske državnosti smo torej pričali temeljitemu izginjanju katolištva iz javnega in zasebnega življenja. Problemi, ki jih to predstavlja za slovensko identiteto, so veliki in jih bo potrebno razrešiti, kajti na nekajdesetletni krvavi in krivični tradiciji ne moremo graditi svoje prihodnosti.

PRAVOČASNOST SLOVENSKE DRŽAVNOSTI

Tudi zaradi tega je naša država prišla pravočasno, saj nas prav lastni državni okvir najbolj ščiti pred lastnim propadom in lastno dezorientacijo. Država nam tako rekoč daje čas, da se "najdemo" kot narod in človeška skupnost. Odkar imamo državo, sami odločamo o temeljnem vprašanju: biti ali ne biti in kako biti.

Biti pomeni najprej številčno obstajati. Skrbeti za rast prebivalstva, in to za uravnoteženo rast, ni nekaj sramotnega, ampak je dejanje zdrave pameti. Prva naloga slovenske države je in ostaja skrb, da "bo dovolj Slovencev". Z uvozom ne moremo trajno reševati svojih težav, ker "uvoz" ljudi prehitro spreminja našo identiteto in povzroča nove in nove težave. V bistvu je alternativa "življenje ali smrt". Evropa, ne le Slovenija, umira, ker se je oddaljila od svojih korenin in hoče brez Boga doseči svoje cilje. V Svetem pismu pa je jasno napisano, da brez Boga človek in narod izgineta. Brez Boga ni volje do življenja, ker materialni svet ne zadostuje. Potrebna je večnost, da se splača živeti.

Slovenska država je prišla pravočasno, ker nam po stoletjih boja za obstanek omogoča mir, ki ga generacije pred nami niso poznale. Zdaj lahko v miru Slovenci načrtamo svojo prihodnost in živimo svojo sedanjost. Ker pa

smo okuženi z boleznimi Vzhoda in Zahoda Evrope, potrebujemo pomoč od "zunaj". Ta zunaj pa je lahko le transcendenca. Pomoč predstavljajo naši mučenci, ki so nam bili dani kot plod naše narodne tragedije. Ko je zvedel zanjo, jo je nekoč francoski Jezuit *Jaquinot* interpretiral takole: "Pravite, da ste Slovenci bili dobri. Verjamem, dasi ne poznam niti trohice vaše zgodovine. Toda verjamem vam, ker sicer ne bi bili vredni tako velike svetniške žetve, kot je žanjete danes. Bog daje milost mučeništvu le kot najvišjo nagrado za dolgo zvestobo. Mučeniki niso kazni za narod. Oni so nagrada. Ali ste imeli kaj svetnikov v zgodovini? No, sedaj jih imate! Ne enega, ne dva, v stotinah polnijo nebo kot krasni sadovi dolge zvestobe ljubezni. Veselite se teh svetnikov. Dobili ste narodne priprošnjike pri Bogu. Oh, kako jih boste še potrebovali. Prišli bodo dnevi, ko morda vaš narod ne bo tako dober, ko ne bo tako zvest, ko ne bo v stanju roditi svetnikov in bo zaslužil bič, ki po dušah udarja. Takrat jih boste imeli, te svoje svetnike, kot svojo veliko narodno rezervo, da bodo za vaš narod prosili in ga iz težav vlekli. Svetniki, ki jih imate pri Bogu, so danes močnejši, kot pa bi bili župniki v vaših farah ali tajniki Katoliške akcije tukaj na zemlji". Napovedani časi so tukaj in potrebujemo naše rezerve v nebesih. Sklicevanje nanje je najbolj razumno in potrebno dejanje vere slovenskega človeka. Ob dvajsetletnici državnosti in svobode potrebujemo nebeško pomoč, da bi obstali.

Vernik z zaupanjem gleda v prihodnost, saj se spominja, da smo Slovenci dobili državo prav v mesecu, ko smo dobili svojo najbolj dragoceno krono. Naši mučenci so množično vstopali v večnost in na njih sloni naša država, naša svoboda in naša prihodnost.

1. *Koledar Svobodne Slovenije 1949*, uredili: MILOŠ STARE, RUDA JURČEC, JER KALIN in JOŠKO KROŠELJ, Buenos Aires, 1950, str. 74-75.